

LIETUVA

№. 45

CHICAGO, ILL., PETNYCZIA, 5 Lapkričio (November). 1897 m.

Metas V.

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

The Lithuanian Weekly

"LIETUVA"

Published at Chicago, Ill., every Saturday.

Executed all kind of Job Printing and translating in Lithuanian, Polish and English languages.

Subscription \$2.00 per year.

All communications must be addressed to:

A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Sta. No. 60.

Nedėlinis Laikraštis

"LIETUVA"

Išleista kas Subata Chicago, Ill.

Kaszuoją ant metų:

AMERIKOJE.....\$2.00

UŽMARE.....\$3.00

"Lietuvos" spaustuve spausdina visokias Knigas, Konstitucijas ir visokius kitus druskus lietuviškai, lenkiškai ir angliskiai.

Darbaatleiskite gražiai, greitai ir pigiai.

Užsirašant "Lietuvą" ir prisijungiant pinigų už ją, kaip ir su visais kitais laikraščiais, "Lietuvą" reikia uždegti užtikrinti adresą:

A. OLSZEWSKI,
924 33rd St., Chicago, Ill.
Sub-Sta. No. 60.

Politiszkos, žinios.

Maskolija ir Korea.

Maskolija nuo seniai stengiasi išplatinti savo valdą pakrante Didojo Oceano. Neseniai ji buvo, be žinios koreaniskų ministerių, kada Koreos karalius, bijodamas savo pavaldinių, gyveno pas maskolizką konsulį, išsireiškė nuo jo vieno iš geriausių, neužsilaikė portą ant staciono maskolizkams karizskiams laivams, bet tos sutarties ministrai karalius ne užtvirtino ir tokiu būdu ir pinigai ant karaliaus ir jo artimųnių tarnų papirkimo išleisti nuėjo ant nieku. Vėliau vėl Maskolija bandė atsiųsti savo karaliaus naują apygimimo atkariusių ant mokymo koreaniskos kariaunos maskolizką oficerių, bet prieš tą pakėlė protestą Japonija, kuri pagadino atsiumtimu savo kariaunos, kadangi, pagal padarytą tarp Japonijos ir Maskolijos sutartį, abi wiespatystės pasidėjo čia savo kariaunos nesigali. Tokiu būdu Japonijos įtekmė Koreoj paėmė ant maskolių wiesrų. Japonija remia mat Anglija ir anglionas wriaušias Koreoj ministeris, kurio kiti bėvėi yra tik tarnai. Ant atėmimo Maskolijai progos kizstiesių widiurinius Koreos reikalus, prikaltė karalių apsigarsinti ciecoriumi kad wėl kada nors Maskolijai neužteikt noras paimiti koki nors koreaniską portą, wisi geresni portai likosi atidaryti dėl terptautiskų susisėsiu, taigi Maskolija jau jų ne galės užimti be karės, bet karės tuom tarpų ji dar bauginasi. Bandė ji pasiskųti kitoms Europos wiespatystėms norodydama ant augancijos čia Japonijos įtekmės, bet prie sumazinimo tos įtekmės nieks tuom kartu prisidėti ne norėjo, ne padėjo jai ne Prancuzija, kadangi jai Maskolija teipogi ne žada pagalbos, jeigu panorėtu pradėti karę su Wokietija. Dabar neikalauja ji prazsalinimo angliono ministerio ir jo wietoj siulo maskolij.

Wokietija ir Hayti republika.

Netoli Kubos yra sala San Domingo, seniaus buvusi prancuzų waldyba, bet, dėl nesweiko oro, prancuzų spleista. Tą salą užima szindien neprigulaiminga republika Hayti wadinama. Gyventojai, su mažu išėmimu, yra supracuzėję negrai. Kad čia nėra d dēlės widiurinės twarkos,

tą kiekvienas numano. Neseniai, republika sostapilė, mieste Port-au-Prince, likosi suaresztuotas, be jokios priežasties, wokieitys Linders, kurį wietinis sudas nusprendė ant užmokėjimo 500 dol. ir ant metų kalėjimo, nors sudas kaltė jam daroditi negalinti. Wokizskas pasiuntiny bandė už Lindersą užtolti, bet kad jo užtarimas ne išdawė waisiaus, atsizaukė jis į Berlyną užklaudamas, ką daryti. 17 d. Spalių, wokizskas pasiuntiny, grafas Schwerin, nuo Hayti republika prezidento, wardu Wokietijos ciecoriaus, pareikalawo, už neteisingą laikymą per 20 dienų kalinių, Lindersui iszmokėti 1000 dol. ir pridurė, kad už kiekvieną dieną laikymo jo ilgiaus kalinių, pareikalaus po 5000 dol. wirszaus. Hayti republika prezidentas atsizaukė išpildyti reikalawimą wokizsko pasiuntinio ir Linders išbuwo dar 6 dienas kalinių, todėl grafas Schwerin nuėmė wėlawą nuo ambasados namų, pergabeno wisus rasztus pas Suwienytų Wiespatysčių pasiuntinį, pertraukė susisėzimą su Hayti republika randu ir pasikwietė wokizską karizską laiwynę, su kurio parama pareikalaus atlyginimo nuskriaustam wokieciui. Žinia apie tai ką tikt nepagimdė rewolucijos, minios norėjo Lindersą lyncuoti ir tasai turėjo persilėpti ant laivo. Jeigu Wokietijos reikalawimo ne išpildys Hayti randas, užgims karė.

Prancuzija ir Anglija.

Terp Prancuzijos ir Anglijos užimė didesni nesutikimai už waldybas wakarinėj Afrikoj. Tuom tarpu Paryžij daromos yra tarybos tarp Anglijos pasiuntinio ir Prancuzijos užrubežinių dalykų ministerio, bet jiems čia biesiantar, gal Afrikoj susimuszti, o tas jau tarybas padarytų nereikalingoms. Pawojus yra tame, kad lygiai Anglija, kaip ir Prancuzija išsiuntė twirtą kariaunį tuos krasztus, kuriuos tiedwi wiespatystės waržosi. Jeigu čia anglionys su prancuzais susitikis, nėra abejonės, kad užgims muszis, izs ko gal užgimti karė tarp Anglijos ir Prancuzijos, į kurią tapų įtrauktos ir kitos Europos wiespatystės: Maskolija, jak turėtų, paremti Prancuziją ar tai siudama karianų į Afriką, arba užpuldama ant angliskų Indijų. Europoj teip wiespatystės wiena kitai netiki, kad užtenka susimuszti dviem izs didelių wiespatysčių, o gal wiesoj Europoj karės geisras užsidėgti.

Nesutikimų wakarinėj Afrikoj dar neužtenka: karė tarp Anglijos ir Prancuzijos gal užgimti ir Egipte. Laikraštis "Eclair" praneša, kad Prancuzija padarė sutartį su derwisais, su kuriais dabar kariauja Anglija. Prancuzija pripažino derwisų krasztą už neprigulimingą wiespatystę po Turkijos sultano wirszinjystę, teip kaip dabar Bulgarija ir kad wisos didės Europos wiespatystės sutarė užlaikyti Turkijos waldybas, taigi Prancuzija pasiengusi yra ginti ir derwisų krasztą, kurį anglionys nori užimti. "Eclair" garsina, buk trys kolumnos prancuziszkos kariaunos traukia ant Chartumo, prie kurio izs kitos pusės artinasi anglionys.

Balkanų pussalis.

Sandoros tarp Turkijos ir Grekijos dar wis nėra. Grekijos sostapilė, mieste Atenuose, užgimė maizstai. Izbadėję gywentojai ir buwė laike karės su turkais liuosonoriai užpuolė ant krautuwių su walgomais daiktais ir su drabužiais. Prekėjai grynė sawo krautuws su rewolweriais, bet kad baduolių rinkosi wis daugiaus, o policija neįstengė izswaikyti, reikėjo pasaukti kariaunę, kuri jau tą padarė. Dabar persitiktino, kad grekizskos laiwynės

torpedai, koki buwo laike su turkais karės parengti, buwo ne tike, ne turėjo jie nė padegimo prietaisų, ne exploduojanczių medegų, taigi, jeigu turkai butų bandę kur ant grekizskų krantų užpulti, jų su toms torpedoms, kokius randas turėjo, ne buwė galima apginti, kadangi jos negalėjo exploduoti. Oficierai Rostopulo ir Anastasia, kurie priiminėjo tuos torpedus, likosi po sudu atiduoti.

Serbijoj teipogi rengiasi didelės atmainos. Atsisakę seniai nuo sosto, tėwas dabartinio karaliaus, Milan, kuriam buwo uždrausta atkakti į Serbiją, kadangi jis sawo sostą tiesiog už pinigų buwo pardawęs, dabar čia sugrįžo. Tuli laikraszcziai sako, kad karalius Aleksandras, Milano sunus, yra nesweikas, turi keliauti ir užrubežius ant ilgo laiko gydytiesi. Taigi izswaizawus karaliui, Milan nori pastoti regentu ir waldyti krasztą wardu sawo serganczio sunaus.

Ispanija ir jos waldybos.

Naujas kariaunos wirszinjks, jenerolas Blanco, wieton Weylerio, jau atkako ant salos Kubos pasitraukiantį Weylerį jo szalininkai lydėjo į sweikno gana karsztai. Ar jenerolui Blanco geriaus pasiseks maizstus suwaldyti, neužligio pasirodys. Įwedimui paluosiuojanczių wietinios gawalsu reformų ant salos Kubos priesiznisi Weylerio szalininkai, izspanizski urėdninkai ir kunigijai; maizstinkai teipogi joms nepasigandėdina, kadangi jie tikisi iszkariuoti wisizską neprigulimingą. Sunku todėl bus naujam wirszinjui ką nors padaryti, kadangi jis randa daugiaus priesizkių, negu pritaranczių padėtojų. Apie nesutikimus tarp Izspanijos ir Suwienytų Wiespatysčių tiek galima pasakyti, kad jie ne pasididino nuo paskutinio Izspanijos rando atsakymo, dabar net amerikonizskos laikraszcziuose siundy muo maizias. Gal but, kad ant to atsilepia Europos laikraszcziai, kurių daugumas ragina Europos wiespatystes, jeigu užgimti turėtų karė tarp Suwienytų Wiespatysčių ir Izspanijos, padėti Izspanijai.

Indijos.

Maizstai Indijose trankiasi toliaus. Angliska kariauna jenerol Lockhardo užėmė tarpkalnę Sempagną. Musziose, izs an glizskos pusės, likosi užmuszti artilerijos wirszinjks ir majoras Handford mirtinai paszautas. Maizstinkai, nors turėjo labai drutas stowyklas, bet jų prideraučiai ne gynė. Anglijonys tiki, kad maizstinkų dwasia puola ir todėl maizstai neužligio wisai pasibaigė. Taigi dabar anglionys turi nors wieną tarpkalnę, bet swarbiausia izs jų, khyber tarpkalnę, dar maizstinkų raukose. Anglijonys ne turi tiek pajėgų, idant galėtų wisas ant syk paweržti. Jeigu wienok žinios pascinauzios izs anglisko szalinio yra teisingos, tai rodosi, kad anglionys, nors izs paleigwio, bet ima wiesrų. Jeigu kitos kalnų gywentojų gimines prie maizsto ne prisidės, anglionys neužligio maizstus suwaldys.

Widurinė Amerika.

Widurinėj Amerikoj maizstai nesibaigia, kadangi izstikro randas patis maizstus sukelia sawo bjauriais darbais. Republikoj Nicaragua randui reikalidži buwo pinigai, bet kad užrubežius nieks skolini nenorėjo, prezidentas Zelaya sumislyjo priwerstinai pasikolinti nuo wietinių prekėjų,

bet kad ir tie jam geru skolini nenorėjo, uždarė jų pardawynčias, o paczius sukiszo į kalinį, kol pinigų ne duos.

Republikoj San Salvador susekė sukalbį pries prezidentą Gutieras. Susikalbėję mat, waziuojant geležinkelii prezidentui, izswarė trukį izs szėnių, tikėdami, kad prie to ras jis galą. Prezidentas izsliko, bet trukio maizstinas tapo užmusztas, peczkury gi sunkiai sumankytas.

Ne rukyk tabako ir nespajdyk, nes tai trumpias sawo amžius.

Jeigu nori atsiųsti su tabako ant wisados ir pastoti ewilę, turis izslygi, imk gydylas wadinama NO-TO-BAC kuris perdėria silpnus žmones in twiras. Žmogelis, kurie pamegino azias gydylas, in dešimti dienu jau swere deizmiti sawu wirszau. Apie 600 000 žmonių tapo izslydyti. Prie NO-TO-BAC nuo sawo apskriau, su gwaranolija, užsė, arba už \$1.00 ap raszmas ir prabas gawai dykal. Parasyk in: Sterling Remedy Co., Chicago, arba New York.

Iz Lietuwos.

Wienas izs maskolizskų paluosiawimų.

Izswaizawus izs Wirszawos ciecoriui, lenkai dar wis laukia wiokių paluosiawimų už szirdingą waldono priėmimą ir už jų pasukautą milijoną rublijų. Izstikro, dabar Wirszawos jenerol gubernatorius pradeda dalyti tikrai maskolizskas Lenkijos gywentojams, o tame ir musų broliams gywanantiems Suwalkų gubernawos. Wienas izs tokių dwanų—yra paantrintas įsakymas, idant urėdninkai biuruose ne terp sawęs, ne su žmonėmis ne wartoj kitokios kalbos, kaip maskolizską. Kaip sako, toki įsakymą gwawo ir waitai. Tai mat tokios maskolizskos kunigaikszcio Inereti no dowanos. Puikiausia wienok maskolizska kalba turės but musų waitų su žmonėmis! Kalbėti maskolizskai musų žmonis walszczio kancelerijose, mums rodosi, ne joki Kaukazo kunigaikszciai nepriwers. Tegul tikt to kiems beprotizskiems įsakymams priesiznisi walszczionys.

Lietuwystė ir Pilwiszkų prabaszczius.

Laikraštis "Ukinjks" praneša, buk Pilwiszkų (Senapilės paw., Suwalkų gubern.) prabaszczius, kur, Oliakas, teip nekenczia Lietuwystė, kad jis nesidrowi garsiai wisams kalbėti, jog gerai daro žandari suiminėdami ir sodydamis platintojus į kalinius. Reikėtų, esp, wisus tokius "bedie rūtus" žandarams izsduoti. Norėtume žinoti, argi krikscionizskas mokslas, kurio juk kunigijai uro mokintojai, liepia weisti judeszius izsdrawinėjanczius sawo brolius didžiuliams jų priesziui, maskolių žandarams?

Geras darbas.

Wisakio Rudoj, Senapilės pawietij, Suwalkų gubern., per Szew. Bultramiejaus atliadus kas žin kas pilipino pas tebuklę su izslydę ir pa-žydo krautuwi atsizaukimui ir wisus brolius Lietuwus, kuriuose rodija reikalauti nuo maskolizskų waldžių sugrąžinimo lietuwiszkos spaudos. Nuo szulinio kunigai atsizaukina tuojauws nuplėzė, prie žydo gi krautuws jis izslydau ne kelias dienas, taigi žmonės turėjo gresnę progą ji perskaityti. Laikraštis "Ukinjks", izs kurio tą žiną pasėmė, ragina lietuwiws wisur tokius atsi-zaukimus pripilninti: prie kryžių, prie kelrodžių, ant stulpų, ant tworų, wisur, kur tikt žmonės gal skaijtyti.

Užsikrėtė siberiszkų maru.

Wilniuje, skurį isdirbinczių je Goldfeno, ant priemiesczio Lukiszkų, nuo skurų pastipusių galwijų, užsikrėtė siberiszkų maru darbinjks, Kazimieras Mateikow. Diktaras rōds spungą izs bjauriais darbais. Republikoj Ni-caragua randui reikalidži buwo pinigai, bet kad užrubežius nieks skolini nenorėjo, prezidentas Zelaya sumislyjo priwerstinai pasikolinti nuo wietinių prekėjų,

Kalba pradinių mokslinių Lietuwų.

"Ukinjks" paduoda, kad ant sawo susirinkimo, Plokszczių walszczius (Naumieszczio paw., Suwalkų gubern.) prikabinėjamas rengti mokslaines, nusprendė, kad ant tokių mokslainių, kokios szigdien yra, kuriose ne tikėjimo mokslo, ne lietuwiszkos kalbos ne mokina, pinigų ne duos. Žmonės atsisakydami Lietuwų rengti grynai maskolizskas mokslaines, gerai daro; tokiu būdu jie pertikrį, kad jau nesiduoda su priewarta per jų paczių turtais užlaikomus mokslaines platinti maskolystę. Dabar žmonės reikalauja wien tikėjimo mokslo lietuwiszką kalbą ir mokinimo lietuwiszkos kalbos, bet izstikro, pagal augscziausią paliepią. Lietuwos mokslainėse wisas turi but lietuwiszkai mokinamas, kadangi paliepiamas Alexandro II apie Lenkijos mokslainių surėdymą, kas link kalbos, sziteip skamba: "DALYKAI WIOSE PRADINISE MOKSLAINESE TURI BUT IZSGULDOMI PRIGIMTOJ KALBOJ GYWENTOJ, KURIU WAIKAI LANKO MOKSLAINES, KAIK TAI: LENKIZKAI, MASKOLIZSKAI, LIETUWIZSKAI, WOKIZSKAI".

Tokiu būdu pasirodo, kad izs mokslainių mu-ų kalbą izswarė nie ciecorių paliepiamai, bet wietiniai paszemėkai mokslainių užweizė tojai. Su tais paszemėkais mes priwalmė be palisio kariauti, reikalaudami, idant jie ne drystų lauzyti ciecoriaus užtwirtintą wieną. Nenusilenkime tikt tiems paszemėkams, o izsgausime, jeigu jau ne ką daugiaus, tai nors tą, ką mums wiespatystės tiesios pripadista.

Iz Suwalkų gubernijos.

"Vienybė" praneša, kad waitams lietuwiszkos dalies Suwalkų gubern. likosi įsakta kalbinti walszczionis prie parengimo pradinių mokslainių; waldžia žadėję ant reikalų tokių mokslainių duoti medžius per 10 metų ir izs sawo pusės mokintojų pusę algos. Žmonės wienok niekur ne priėmė tos waldžių pasiulytos ant parengimo naujų mokslainių paszelpos. Dangelyj walszczioz atsiliepė, kad ir esancias reikia panaikinti, kadangi jos ne atasko reikalams musų krasztu, jeio lietuwiszkai ne mokina. Raudonės walszczioz, ant sawo susirinkimo, walszczionys pripadino apszwietimą, kokį suteikis mus maskolizskos mokslainės už pawojingas, kadangi daugybė jas lankusių sėdi dabar Kalwarijos ir Senapilės kalnuose, jų gi nelankusių nieks neužkabėję. Izstikro pagirtina musų walszczionių wienybė ir supratimas jeigu toks terp jų yra; eidami wisur teip izs wien, izs wien reikalaudami, turėsim lietuwiszkas mokslaines, nedėj mus skriausti ir panezioti maskolizskos waldžios. Laikykimės tikt wisada kruwoj, wienybėj!

Iz seniaus už lietuwi-zskas rasztu sumitų, wienus ant kaučių paleido, kitus dar laiko; suėmė dar wėl daugiaus swiežijų. Likosi suaresztuotas dabar Wilkawiszkio diktaras, Bagdonawyszus, kurį nuzabeno į Kalwarijos kalėjimą. Priežodis sako, kad gaisztantis labiau izs spardosi, todėl gal but, kad maskolij tero rizawims lietuwių neužligio pasidėjęs. Dabartinės jų tironybės, areztawojimai be priežasties per daug jau pagarsėjo ne tikt po Maskoliją, bet ir užrubežius. Gal pats maskolizskų caro tarnai susigės sawo bjaurių darbų!

Dar wienas reikalawimas sugrąžinimo lietuwiszkos spaudos.

Laikė atsiuwasios 1895 met. Peterburge spaudos dalykų parodas, buwo perkratinėjimas ir klaušymas lietuwiszkos spaudos lotyniszkoms litaroms. Ats-kanezius norudymus apdirbo: profe-orius Wolter, Smilga ir B. Itramaitis. Darbus toms karsztai prēmė: pro-

fesorius Lamanskij ir sanarys Mokslu Akademijos Maikow. Todėl sanarijai spaudos dalykų susiwaizawimo wienbalsiai nusprendė reikalauiti sugrąžinimo uždraustos Maskolijoj lietuwiszkos spaudos, praztyti waldžių peržiūrėti tą klaušymą. Nusprendimas tasai, 30 d. Balandžio szijų metų, likosi nusistatęs į maskolizską widiurį ministeriją, kur ir dabar yra. Pakėlus dabar maskolizskiams laikraszcziams tą klaušymą, kurį daugumas geresnių laikraszczijų premia, gal ministerija ant galo giebisio jo peržiūrėjimo.

Murawjewa paminklas.

Wilniuje atsibuvo paszwentnimas kampinio akmens statomo čia newa izs priwatiszkų aukų paminklo garsiam Murawjewui Korikui. Wisi maskolizski laikraszcziai izsgiria į padanges nuopelnus Murawjewa dėl Lietuwos. Koki tie nuopelnai jo padaryti, gerasiai parodo szigdienis musų tēwėnės stowis: ji Murawjewa ir jo pasekėjų likosi beweik užsloginta.

Džiowinimas Polesiaus klampynių.

1898m. maskolizskos waldžios nusprendė atlikti tolesnius darbus priedžiowinimo Polesiaus klampynių, Grodno ir Minsko gubern. Ateinantį metų žawia izsdžiowinti 45 000 desiatinių klampynių prigulinczių randui ir 15000 desiatinių prigulinczių priwatiszkų sawininkams. Tokiu būdu, iki pabigui atėinančių metų, bus izswiso izsdžiowinta 2900000 des. Ateinantį metų per klampynes bus nukasta 186 wiorstai kanalų.

Senowiszkų daiktų muzėjus Kaune.

Prie Kauno miesto rodos likosi nuspresta parengti naują senowės lietuwių muzėjų. Pulkaujks wietinės twirtinės, Galiszkis, dėl muzejus aukauja Kauno aplinkinėse izskastas, dirbant, čia fortus, wisokias liekanas, daugiausiai kaulų priesz twaną gywenusių čia žwėrių; tokių daiktų psaukawo jis izs wiso su wirszum 1000. Izstikro tai gera awka muzejui ant pradžios. Muzėjų tame patlps wisokios, kur nors ant Lietuwos plotų izskastas, senowės liekanos.

Prekes laukų produktų Wilniuje.

Pereitą sawaitę prekes laukų produktų Wilniuje buwo szitokios: už rugius mokojo po 72 — 75 kap. už pudą; awiōs po 76 — 77 kap.; miežiai po 60 — 65 kap., žirniai po 66 — 70 kap.; szwiežias swiestas 10 rublijų su dytas 9 rubl. 50 kap.; szienas 28 — 30 kap.; sziaudai 20 — 25 kap. už pudą.

Kiekvienas telp sako:

CASCARETS CANDY CATHARTIC yra tai tebulingiwos gydylkos nuo ausiaus izsardimawo, turi gawai smaka, gawo lagadul ir lirai inkstus, kepenis, pilvą ir orztyja wieg tolesnį, irazwilius, perszalinę gyd. galios skaidrojimą, drusų ir užkietėjimą widiurū. Prie džiutų C. C. C. apdėliu 10, 25, 50 centu. Randasi wisose apitkose ir izsgerijų gwawastowia.

Swetimi Balsai.

Prilankus mums maskolizskas laikraštis, "Peterburgejka Wiedomosti", Nr. 267, patalpino rasztą pono X. Y. Z., kuriame raszczjas, užtardamas už lietuwiws, terp kitko paduoda, buk lietuwiui ukininkai nieko daugiaus dabar nuo maskolizskų waldžių neprazso, kaip wien to, kad jiems daleista but spaudinti maldaknį ges lotyniszkoms litaroms ir idant mokslainėse mokytu nors tikėjimo mokslo prigimtoji lietuwių kalboj. Tas ne ciesa, lietuwiui reikalauja daugiaus ir nepasigandėdina wien maldaknįems ir tikėjimo mok-lu mokslainėse. Jie reikalauja pirmiausiai: wisiszkos sugrąžinimo spaudos tiesų, neteisngai maskolių waldžių paweržtų. Lotyniszkos literos lietuwiszką kalbą yra tokią jau priwatauska lietuwių sawastis, kaip,

daweikslan, pinigai kiekwieno lietuwiu kizsieniuje; jeigu jų ne jokia waldžia, prie szigdieninio surėdymo, ne turi tiesos ir ne drysta paweržti, tuom pacziu ne turi ji tiesos kizsti sawo nagus į priwatiszkus lietuwiszkos spaudos dalykus, neturi tiesos weržti lietuwiams jų priwatiszka sawaszczia esanczių lotyniszkų literų; gal ji daboti pakraipą lietuwiszką rasztą per sawo ceuzorius, kaip daboja ir kitų kalbų rasztus, bet ne turi tiesos primesti lietuwiams sawo literas ir uždrausti lietuwių wartojamas nuo amžių, taigi nuo seniaus negu jie suėjo į pažintį su neteiszybėmis maskolizskų waldžių. Jeigu maskolizskos waldžios ne turi tiesos kizsztiesi į priwatiszkus reikalus lenkizskų, žydiszkų, armeniszkų, gruziniszkų, totoriszkų, finiszkų, szwediszkų, wokiszkų arba lietuwiszkų rasztų kaslink jų wartojanų litarų, tuom pacziu ne turi jos tiesos stabdyti to ir lietuwiams. Kol Maskolijoj yra priwatiszka sawastis dėl pawienų žmonių, ji turi but pilnai pripažyta ir tautiszkims gawilams. Jeigu Maskolija ne turi gawybės uždrausti lietuwiams terp sawės kalbėti lietuwiszkai, negal ji uždrausti spaudinti knigų toje kalboje su tokioms literoms, kokias ta kalba nuo amžių wartoj; kiekvienas pasikėsimas waldžių atimti priwatiszką tautos sawastį turi but paprastu plėsimu wadintas. Lietuwiui ne gal daleisti, idant jų rasztai dalytusi į dvi dalei: į swietiszkus, spaudintus maskolizskoms ir dwasiszkus spaudintus lotyniszkoms literoms, jeigu swietiszkai bus neteisngai waldžių draudžiami, tuom pacziu jau waldžios priwers gywentojus parsitraukti izs užrubežius uždraustus, wis tiek kokios pakraipos bus ten izsleidžiami. Jeigu waldžios neteisngai su lietuwiu elgis, jos ne turi tiesos reikalauti, idant skriaudžiami užrubežiuose jieszkotu prilankių skriaudėjams rasztų, kadangi tokių ir but ne gal. Kad lietuwiui ukininkai nepasigandėdina wien mokiniu lietuwių ukinijų sawo kasztais užlaikomose mokslainėse tikėjimo mokslo, rodo tą Karklinų ir kitų walszczioz paduotų praszamų maskolizskoms waldžioms: jie reikalauw ir kitų mokslų lietuwiszką kalbą ant knigų spaudintų lotyniszkoms literoms; rodo tą atsiskayimai lietuwių rengti naujas maskolizskas mokslaines. Lietuwiui supranta reikala maskolizskos kalbos, bet reikalauja, idant jų kasztais užlaikomose mokslainėse ne niekintų lietuwiszkos kalbos, idant ji tose mokslainėse butų mokinuma ir tai mokintųjų gerai ji mokanczių.

Toliaus, jeigu lietuwiui nesuka lygias su maskoliais senybenes ant wiespatystės reikalų, reikalauja ir lygias nuo wiespatystės atlyginimo, taigi nuėmimo wisokių uždraudimų, kaip antai prie pirkimo žemės Lietuwų ir priėmimo lygiui su maskoliais ir lietuwių ant wisų urėdų Lietuwų. Už lygias ant wiespatystės labo aukas, jiems priguli ir lygios tiesos kiekvienas susiaurinimas tiesų yra jau skriauda, o priesz tas wisi turi tiegą gintiesi ir kariauti: wis tiek ar tas skriaudžiancioms waldžioms patinka, ar ne; net szwada drasko koją sawo pono, jeigu jis jam ant udegos užmينا. Iki sziol maskolizskos waldžios wien skriaudė lietuwiws per sawo netikusius atsistius į Lietuvą urėdninkus. Ką gi izs to pelnė? Užsiplėnė wien lietuwių nepasitikiėjimą ir nekentimą, bet jų į maskolius ir į prilankius maskolystei ne pawertė, kadangi su tais įnagiais, kokius wirtjo, to padaryti ne galima. Tą supras kiekvienas sweiko proto žmogus, gal nesuprasti wien ne dori Lietuwos urėdninkai, kadangi jiems naudingius platinti terp žmonių nepasitikiėjimą ir piktumą negu meilę ir twarką.

Nuo Redystės.

Ant mūsų atsiliepimo, daugelis gerų ir teisingų lietuvių užsimokėjo prenumeratą už "Lietuvą" bet dar yra gerokas skaitliu neužsimokėjusių. Taigi pasitikiame, kad ir kiti nenorės mūsų skriaudos, bet kaip dori ir teisingi vyrai ir tikri lietuviai, prisijungti prenumeratą už "Lietuvą", kuri rūpinasi apie jų gerovę ir apšvietimą.

Mes kiekvienam užsimokančiam duodame puikias dowlas: kas užsimoka \$1.00, gauna dowlą knygę už 25c., o kas užsimoka \$2.00, gauna dowlą knygę už 50c. Knyges gal išsirinkti iš mūsų katalogo, kas kokias nori. Kas neturi mūsų katalogo, tegul atsisaukia, o prisijusime jam dykai.

Rasdami ir pinigų prisijungti, visada uždėkite šitokią adresą:

A. OLSZEWSKIS,
924 33rd St. CHICAGO, ILL.

CASCARETS sudrūtinu kopėnia, inkstus ir plaukus. Niekada nekeičia.

Iš Amerikos.

Besirdis laivo kapitonas.

Pas anglizkų konsulių Philadelphia atėjo penki jūrininkai anglizko laivo "Queen Adelaide" ir pasiskundė, kad jie tarnauja ant minėto laivo per 18 mėnesių ir nė vieno kartą savo algos ne gavo teip, kad dabar jiems grįžulio jau 440 dol. Kapitonas, ne norėdamas jų pinigų išmokėti, nusuntė minėtus jūrininkus ant kranto ir kaip tiktą jie ten priplaukė, su savo laivu nuplaukė ant jūrų, anuos puliko be jokio maisto. Jie gi, neturėdami pinigų, bėgę vargą kentę, kol pasiekė Philadelphia. Kaip jie pasakoją, ant išsisteisimo, kapitonas sugrįžęs į Angliją apskaičiavo, kad laivo pabėgėlius ir tokiu būdu atims jiems galimą įsiskolinti atlyginimo už neteisingą nusikaltimą.

Prizalė laivai.

Atkakę į San Francisco iš Szaaurinių Ledinų jūrų, kapitonas Cugon pasakoją, kad įtakoj upės McKenzie prisizalo įėjė laivai: Beluga, Crampus, Narwhal, ir Mari D. Hame. Laiwas Jeanne, išsistęs ant atgabenimo prisizalusį laivą žvejams maisto, pats prisizalo. Teipogi prisizalo ant jūrų ir ne gal išsiliuosuoti laivai: Teorleon, Newport, Jessie Freeman, Belweder, Wanderer, Rosario. Ant jų laivų yra apie 1000 žmonių. Jeigu jiems pasiseks iš ledų išsiliuosuoti ir atplaukti į Point Barrows, tai ne truks jiems maisto, kitaip gi wisi gal, dėl nedatekliaus maisto, pradžai.

Troksztanczioms wyro merginoms.

Koksai L. M. Kernan iš Dli, Pietinėj Dakotoj, užmanė parupinti Klondikės aukso įeszkotojams pajazias. Rengiasi jis ateinantį pavasarį atgabenti į Klondikę 300 jaunų merginų, taigi aukso įeszkotojams bus izs ko pasirinkti; kasztus kelionės merginų jis ima ant sawės. Kiekwienam mergina, norinti su Kernano pagelba rasti wyra, turi priszis izskeliasiant duoti pažadėjimą, kad ji ne apels lauk, kol sau įeszkotojams wyro ne ras.

Negal nusudyti užmuszejo.

KANSAS CITY, MO. Sudas perkatinėjo čia prawą D-ro Goddardo, apskusto už užmuszimą Frederiko Jacksono, bet ne gal izsduoti nusprendimo, kadangi prisaiškintieje sudas niekaiw ne gal susitaikyti. Prowa ta jau 6 kartus buwo perkatinėjama, bet wisi gi izsiol nėra nusprendimo. Mat D-ras Goddard ne priguli prie beturezų, Amerikos gi sudai tikt su tais, su negrais ir swetimaucziomis didelių ceremonijų nedaro.

Piotai liuosos žemes Suwienytose Wieszpatese.

Generalizskas žemiszkas komisorius Suwienytų Wieszpatesczų apgarsino žinias apie plotus liuosos, dar neužimtos kolonizacijai, žemes. Tokios žemes yra izs wido dar 66803670 milijonų akrų, arba 10360000 ketwrtwintų anglizkų mylių. Daugumas wienok tokios žemes yra tokiose wietose, kur žemdirbiystė negal būtų wedama: 362529600 akrų liuosos žemes yra Alaskoj, kur apdirbimas žemes, dėl szalto tų krasztų oro, ne apsimoka; Alabamoj ir Nevadaj yra 105978797 akrų, Montanauj 71432917, Idahoj 45

962855, Utahoj 44205700 ir 49 341558 akrų Wyominge. Tie wisi plotai žemdirbiystei ne tinka; jeigu galima juos sunaudoti, tai wien ant galwijų auginimo ir tai ne wisur.

Nelaimė kastynese.

Scranton, Pa. Storchio szaftejo, Scrantonio anglų kastynese, užgimė ugnis ir perkirto dirbančiams darbininkams izsėjimo kelį; 6 darbininkai užtrozsko nuo dumų, septintam gi pasisekė prirėpti į kita szaftę, kur oras buwo geresnis; ta izgelbėjo dar gywų.

Apwiro paczto wežimas.

DENVER, Col. Ant kelio, ties Grand Encampment, Wy. apwiro paczto wežimas su 18 juom waziuojanczių pasażieriu. Iz waziuojanczių; 3 apsikule mirtinai, tuos nugabeno į Wolfo hotelį Saratogoj ir paszaukė gyditojus, bet nėra wiličs juos nuo mirties izgelbėti; teip apkultų yra 12.

Izdege.

St. Louis, Mo. Izdege čia biurai Wabash geležinkelio ir keli aplinkiniai namai ir krautuvis. Bledj ugnies padaryta skal ant pusės milijono doliarų. Geležinkelio biurose sudegė teipogi didelės wertės rasztai ir planai.

QUINCY, ILL. Sudegė čia karkalių (peczių) dirbtuwė; bledj ugnies padaryta skaito ant \$100 000.

WARSAW, IND. Izdege čia dėžių dirbtuwė; bledj ugnies padaryta skaito ant \$20000.

ALEXANDRIA, MIN. 15 mylių nuo čia su wisu izdege farma Johno Kuehno; ugnyje prazhuwo ir 2 fermerio waiikai. Užsidegus namams, tėwai su didesniais waiikais buwo lauke prie darbo.

Lynczuotas.

CLIFTON, ARIZ. Prie wario kastynių Worenei, netoli Clifton, rado pakelę kuną wieno meksikonizsko darbinjo; kaukalis jo buwo perszautas, galwa gi sutrupinta. Koksai Madera likosi kaipu nužiurėtas užmuszėjas sumtas ir pasodytas į kalinį. Meksikonizski wienok darbininkai, nepasitikėdami Suwienytų Wieszpatesczų sudams, įsiweržė į kalinį ir užmuszė nužiurėtą žmogžudį.

Twanu izsnaiktyta apygarda.

Ateinanczioms izs Meksiko žinios pranzas apie didelius twanus sztete Chihuahua, Meksike, Kaime Ahumeda ne izsliko nei wieni namai, wisus wanduo izsgrizowė. Kaime tame buwo izs wisi 1200 žmonių ir jų wisi turta prazhuwo, ne turi jie nė maisto, nė pastogės. Bledj twano padaryta skaito su wirszumi, ant milijono doliarų wertės.

Numire wienas izs New Yorko ant bulmistro kandidatu.

Mieste New Yorko netikėtai numirė wienas izs kandidatų demokratizskos partijos a-t miesčio bulmistro, Henry George. George buwo teipogi garsus raszėjas, jo rasztai apie izsriztinę socijalizmo klausymo yra izswersti beweki į wisas ciwili zuoty tautų kalbas. Izs wisų Amerikos raszėjų: Bellamy, Betcher Stove, Cooper ir George yra placziausiai swetur pažystami.

Susimuszė laiwai.

Amerikonizskas karizskas laiwas "Yantic", izsplaukes izs porto Quebec, Kanadoj, ties Silbery susimuszė su kanadizsku garlaiwiu "La Canadienne", kurį dik'tai pagadino. "Yantic" yra medinis, jeigu gi jis butų plieninis, tai butu garlaiwi perškėjęs pasiau ir paskandinęs. Prie susimuszimo prapuolė wienas izs jūrinjktų nuo "La Canadienne".

Ateiwiai.

Per pirmus tris mėnesius szų metų, taigi per Liepos, Rugpjucio ir Rugsejo mėnesius, atkakio į Ameriką izs wisi 49298 swetimi ateiwiai, arba ant 11500 mažiaus negu per tokį jau laiką pereitų metų. Kiek tame ateiwijų skaitluje buwo lietuvių, ne žinia.

Geras radinys.

CLINTON, Ia. 16 metų Adolf Johnson, įeszkodamas slietų ant Beaver Island, pietinėj miesto dalj, bekasdamas žemę, su spatu pasiekė kokį ten kietą matalinį daiktą, kurį atkakė ir pasi-

rodė, kad tai yra geležini skrynai; widuryj skrynios buwo 50 000 dol. aukšnių ir popierinių pinigų. Kas juos čia užkasė, nežinia.

Amerikos karizskos pajlegos.

SAN FRANCISCO. Stowintis czionykszcziazme porte Amerikos karizskas kreiseris "Baltimore" gawo isakymą plaukti prie Hawai salų; priszis izsplaunkim wienok naujojo pradėjo bėgti jūrinjktai, izs wiso per wieną dieną pabėgo 20 jūrinjktų; jeigu gi eis teip toliau, reiks, ant suteikimo stowintiams ant Didžiojo oceano karizskiems laiwams gabenti jūrinjktus izs rytinių portų. Jeigu jūrinjktai pabėga laike sandaros, kasgi but, jeigu užgintų karę, tsytk galėtu laiwynė wisai pasilikti be žmonių.

Wirszinjkas žemiszkos kariaunos, jenerolas Miles, reikalauja padauginimo kariaunos iki 70 000 kareiwų, bet kad neatiranda tiek norinczių tarnauti sumdinių, ateirado užmanymas atiduoti į kariauną sedinczius kaliniuose kriminalistus. Jeigu tas užmanymas liktus priimti, jau wisai ne atsirastu norinczių su kriminalistais tarnauti, laike gi karės kriminalistai pasirodytu, žinoma, ne geriausiais kareiwais, jie izsbėgiotu ir Amerika atsirastu wisai be apginėjų.

Iz Alaskos.

Laiwai izsziusti su walgio produktais dėl aukso įeszkotojų ant Yukon upės, Alaskoj, ne gali ten prisigriebti, kadangi ne tikt užsalo, bet prisizalo ir pats laiwai teip, kad ne gal ne atgal plaukti, nė toliaus keliauti; todėl aukso įeszkotojus tiesiog laukia badas, kadangi priwerži žeme teipogi negalima, wėjai užpustė wisas tarpkalnes.

Nauja garlaiwiu linija.

Hamburgo garlaiwių kompanija padarė sutartį su Amerikos Graud Trunk geležinkelio. Hamburgo kompanija žada sykį ant mėnesio siuntinėti sawo geriausius garlaiwis tarp Hamburgo ir Portland, Me.

Pawoge numireto kuno.

Indianapolis, Ind. Pereitos sawaitės ketwerge, ant farmos Hancock pawietj pasimirė 73 metų senelė, Marie Field, kuri pereitos nedėlios dienos palaidojo. 28 d. Spalių, ant kapinių atėjo dukteris numirusios ir užtėmjo, kad kapas szwiežiai buwo kasinėjamas; liepė ji su wisu atksti, izs-ėmė skrynją, kurioje buwo grabas su numirėle, bet grabą atidarius pasirodė, kad kuno nėra. Pranzas apie tai į policiją, bet ir ta nė jokio kuno pawogusių pėdsako ne surado.

Koklia ukės dalis didžiausią Amerikal atgabena naudą.

1896m. wisose Amerikos ci dabro kastynese izskasė cidabro už \$72000000, aukso už \$46000 000. Wertė augiamų awių siekė \$65167725. Wilau tas awių skaitlius dawė 272474708 swarų, skaitant widutinizskai po 14c. swarą, izspuola \$38146450 už wilnas. Tą patį metų auginamos wiskas padėjo 11000000000 kiausinių wertės \$165000000. Tą metų ant mėsos wiszty augytojų pardawė wiszty už \$125000000, taigi auginimas tų paukszczų atgabeno izs wisi \$290000000, daugiaus negu wertė izskasto aukso ir cidabro per tuos metus, daugiaus negu wertė wisų augiamų awių ir nuo jų wilnų, daugiaus negu wertė nuo laukų surinktų rugių, miežių, bulwių, kwieczų, med. wilnės arba kitokių žemės waisių. Teip, paweikslan, 1896m. Amerikoj surinko.

tabako už\$ 35574229 bulwių „ 78984901 awių „ 165655988 wertė wisų kiaulių „ 186524745 „ surinktų kwieczų 237938988 „ medwilnės 258164670 nauda izs auginimo „ naminių paukszczų 290000000 Ne bereikalo todėl "Rytas", ragindamas prie parengimo kooperatizskų farmų, rodyto ant jų naminių paukszczų auginti, kadangi, kaip matote, izs wisokių awių wiesių paukszczų auginimas didžiausią amerikonas pelną atliegaba. Wienok ir prie pauks-

czų auginimo reikia atsakančio mokslo. Deezimts metų atgal ir amerikoni tokiu pelno ne turėjo, jų auginamų paukszczų ant wietinių reikalų neužteko, reikėjo izs swetur parsigabenti, sziaidien gi yra jau jų ir ant izswežimo.

Keliawo kaipu stuntins.

SEATTLE, WASH. Ant czionykszczio geležinkelio likosi atiduota ant persiuntimo į Bostoną, ant wardo "Ives Pond Piano Company" dideli skrynja. Skrynja ta idėjo į taworinį wagoną, drauge su kitais taworais. Geležinkelio klerkas Meekstroth, peržiūrėdamas siuntinius, užtėmjo izs pamestos skrynios tekantį wandenį, todėl ją atidarė ir widuryj, wieton muzikalizsko instrumento, rado beweki wisai nuogus: wyrizskį ir moterį. Pasirodė, kad tai yra Tyler ir Jeomoteris; jie teisinosi, kad į Seattle atkako izs rytų, izs Exeter, N. H., bet kad Seattlej dabar wisas pabrango, o darbo nėra, jie mat norėjo atgal į rytinius sztetus prisigriebti, bet kad ant kelionės pinigų ne turėjo, nusprendė keliauti kaipu sėjtių. Skrynioj buwo maisto užtektinai, ant wisos kelionės, turėjo su sawim bertaintų wandens, kurisai mat juos ir izsdawė.

Suwarzinejo mergina persiredziusi už walkiną.

LANCASTER, PA. Netoli stacijos atbėgęs geležinkelio taworinis trukis suwarzinejo žmogų. Užtėmjo tą nelaimingą atsitikimą geležinkelio tarnai su žibūrais nuėjo įsiskoliti suwarzineto ir izs-tikro ant szėnių rado sumaltą kuną. Pasirodė, kad gulintis ant szėnių kunas, apredytas wyrizskuose drabužiuose, yra tai kunas jaunos, 20 metų merginos. Rasztų nė jokio prie kuno ne rado, bet sprendžia, kad tai buwo Annie Spence, kuri sanwaitė atgal pabėgo nuo sawo tėwų.

Susimuszimas su indijonais.

FORT DUCHESNE, UTAH. Parubėzuse prie indijonų teritorijos atsitiko kruwinas susimuszimas tarp indijonų ir baltweidzių, kuriame trys indijonai likosi užmuszti. Dabar ant wietos tų mustynių atėjo 300 indijonų ant atkarszėjimo sawo brolių užmuszėjams. Randas izsziuntė milieja ant izswarymo indijonų į jų teritoriją. Kas mustynėms pradžj padarė, tikrai nežinia, bet, nesibijant apsirikimo, galima spresti, kad tas baltweidzius pagimditi turėjo.

Nelaimė ant geležinkelio.

GLASGOW, MONT. Ant geležinkelio, priszias Hindsale, susimuszė izs 60 wagonų susidedantis taworinis trukis su trukiu wežanczių galwijos. Prie to du žmonės likosi užmuszti, sunkiai apkultų yra daug.

Pamegk degtę CASCARETS už 10c., geriausią suvalytoją plauziui ir wisi widuriui.

Iz darbo lauko.

GRAPE CREEK, ILL. Perserzsziozius brolius lietuwių norinczius atkeliauti darbo įeszkoti, kad nekeliatu, kadangi be reikalo tikt ant kelionės praleistu kelis doliarus. Nė wienas ne prigulintis į uniiją čia darbo gauti negal, prisiraszynas gi į kasztuoja 5 dol., bet ir prisiraszynas nieko ne gelbėtu, kadangi wisos wietos užimtos, naujai atkakės negal tikėtiesi darbo gauti. Jeigu kas gauna užkwietim, tai tie užkwietimai yra ne nuo dorų žmonių weliuanczių gero sawo broliams, bet yra tai darbas besmegenių, kurie nieko apie mafnas neizsznauo, bet tyčia kwieczia žmonis dėl padidinimo sawo biznio.

J. Naujoks.

Pereitą sanwaitę buwo Suwienytose Wieszpatese 219 nusibankrutinimų; pereitą metų, per tą paczią sanwaitę, buwo jų 270; Kanadoj buwo jų 25, pereitą gi metų 40. Izswėdinas Amerikos taworų truputi sumažėjo, ant to atsiliepa ir rengimai Europoj didesni mitai ant Amerikos taworų. Wien Prancuzija tuom tarpu numażino mitus ant atgabenamos izs Amerikos kiauilines nuo 30 frankų ant 25 fr. už toną. Žymiausiai sumažėjo darbai dirbtuwė wilno, izsdirbimų; pasimažino pirkėjai ant plieno ir geležies izsdirbimų.

CHICAGO. Ant susirinkimo sanarių mokslainių užweizdos likosi užgirta, idant prie wisokių darbu dėl mokslainių kontraktoriai primintų wien darbinjktus prigulinczius į uniijas; kontraktoriai, kurie to pildyti ne norės, nutarta ne priimti. Lietuwių jau rodosi galėjo pats persitinkinti, kad juo toliaus, juo sunkiaus yra darba gauti darbinjktui neprigulinczių į darbinjktizskas organizacijas, kad tokių wisur nekenczių, juos wisai darbdawiai skriaudžia. Tegul todėl wisi raszosi į uniijas ir izs wien su wisais darbinjktais kariauja už sawo tiesas.

ALLIANCE, OH. Czionykszcziaz kalnakasiai nesutiko priimti užgirtą ant konwencijos mieste Columbus, Oh. užmokeenio už darbą normą ir izs naujo pakelė sztraiką reikalaudami po 65c. už toną izskastų anglių. Ant tarybų, atsibuwusių 21 d. Spalių, darbdawiai pažadėjo jiems po 63c. ant ko darbinjktai sutiko ir dabar grįžta prie darbo.

Wienas izs skaitytojų raszo izs West Superior, Wis, kad griesse West Superior ir Duluth, Wis. yra darbo užtektinai. Darbinjktams moka nuo \$20 iki \$30 ant mėnesio, o mieste Superior ir Duluth moka nuo \$1.50 iki \$3 ant dienos. Kiekwienas norintis, gali čia darbą gauti.

PITTSBURG, PA. Jones ir Langblins rengiasi pastatyti 150 naujų koksinių peczių, kurie bus gatawi jau pradžioj ateinanczių metų.

NASHVILLE, TEN. 300 kalnakasių czionykszcziazzių kastynių pakelė weli sztraiką, kadangi kastynių sawininkai ne pildė pirmiaus padarytos sutarties.

COAL CITY, ILL. Kastynese "Star Coal Company" prasidėjo darbai. 350 darbinjktų gauna jose darba. Žada pradėti darbus ir kitose aplinkines kastynese.

Dirbant ant parengimo parodos Omahoj prie kontraktorių Goldie & Bros. dalidės pakelė sztraiką.

ECORSE, MICH. Rengia čia didelę dirbtuwę potazių, "kur ras darbą 7000 darbinjktų.

ISZ Lietuwiszku dirwu

Musų tautiszka wienybė.

Kad terp mus nėra wienybės, nė solidarizkumo, tų, rodosi, kiekwienas mato; užtenka sueiti kur nors didesniai lietuwių pulkeliui, pirmiausiai jie pasiskirsto į dvi partijas: dielowų ir bedielwų ne užkencziančių wiena kitos. Tas dvi partijas lengviausiai patėmtyti Amerikoj. Europoj ne geriaus: apart wietinių, tankiai asabizskų neužsikentimų, galima užtėmtyti, kad suwalkiečiai ne moka ar ne nori susiartinti su lietuwiomis kitos Nemuno pusės, 150 arba gal 200000 Prusų lietuwių nė ne bando susiartinti su lietuwiomis kitų krasztų, nors tas mažas skaitlius, be atsirėmimo ant maskolizskų lietuwių, turi izsnykti, jie szalinamiesi nuo kitų lietuwių ne gal gintiesi nuo wokizskos wilnės, kuri juos ant galo izsneszios po wokietizstės jures. Prusų lietuwių, rodosi, ne kuri nieko girdėt apie "darbus tik krasztų lietuwių. Kad teip yra, rodo ta tas, kad nė wiena izs prusizskų lietuwių kwieczų redakcijų ne siunczia sawo laikraszčio nė wienam amerikonizskam, jų redaktoriai wisai ne atsiliepa ant mūsų laizskų. Neskome čia apie wokiečių izsleidžiamus: "Keliwų" arba "Naują Lietuwiszka Ceitunga", nors ir čia jok turi but lietuwių redaktoriai, bet turime kaltinti laikraszčio lietuwių izsleidžiamus, kurie teipogi nuo mūsų szalinasi. Bet eikime toliaus. Amerikos lietuwių sutwėrė draugystę "Tėvynės Mylėtojų", kurios mieriai yra izsleidinėti lietuwiszkas knigas ir daljtas jas Lietuwj gywenantiems broliams; Lietuwos inteligentai, wieton dirbti izs wien ir kuo skaitlingiausiai prie susitwėrusios draugystės pristoti ir čia szelpi, kaip ant perserzėjimo lietuwių, izsleido sawo atsisaukimi, kuriame kalbina prie aukų dėl tų paczių mierių, bet atskirai nuo T. M. D. Čia mes nesiekiname apginti minėtą draugystę, ji teipogi nusidėjusi priszis Europos brolius, ji ne tiktų tų nekwe-

tė darbuotiesi izs wien, bet bandė stabdyti tokį europiečių pakwietį, nors ji sawo wien spekos niekaiw ne galės mierių izspildyti. Tas geriausiai parodo, kad mes ne mokame dirbti izs wien, dalinamės į mažus pulkelius, kurie, budami silpnais, nieko swarbesnio nuweikti ne gal, todėl mes niekaiw ne galime pakelti, bet wis skėstame tamsybėse ir nesupratime. Lai-kas, rodosi, jau mums labiaus susiartinti ir pradėti darbuotiesi izs wien, wis tiek kas darbą pradeda!

Iz So. Bostono, Mas.

Draugystė D. L. K. Witauto (389 Broadway), 24 d. Spalių laikė sawo mitingą, ant kurio nutarė atdaryti sawo romą dėl wisų Bostono lietuwių ir pawesti wisiems ant pasiskaitymo dykai sawo laikraszčio ir knigas. Todėl užpraszone wisus Bostono lietuwių, wieton trankytiesi po salionus, ateiti į draugystės rumą ant pasiskaitymo, ypacz gi seredos wakarais, kadangi tą dieną bus laikomi mokslizski ir kitoki pranzasimai, kurie prasidės nuo 7 w. 45 m. ir trauksis iki 9 w. wakare. Mokytesni lietuwių užpraszone yra ateiti ir prakalbėti apie ką nors ant mūsų seredos wakarinių susirinkimų; užpraszone ir tuos, kurie atwaziuotu į Bostoną izs kitų miestų ateilankyti ant mūsų salės. 3 d. Lapkriczio, seredos wakare, kalbės kunjgas Gričius. Pirmas izs tokių mūsų draugystėj pasikalbėjimų atsiubuwo pereitos sanwaitės seredoj; kalbėjo p. K. Burnett, apie pagerinimą lietuwių buwio Amerikoj. Kalbėtojas ragino lietuwių pradėti kitaip gywenti, su-twert wieną izs lietuwių draugystę, rengti kooperatizskas dirbtuwes ir pardawinczius, kadangi mes iki sziol wien sweti-mus penėjone, laikas dabar jau rupintiesi apie sawo sanarius; iki sziol mes buwome swetimauczių wergais. Ponas Burnett ragino ne tikt Bostono lietuwių, bet wisos Amerikos susijungti į wieną materijalizskus mierius turinczių draugystę, rengti kooperatizskas pardawinczius izs kurių lietuwių pirktu jiems reikalingus daiktus, uždabris dalytusi terp susidraugawusių ir jis ne tektu swetiems. Dabar p. Burnett suraszinėja wardus norinczių pristoti prie tokios draugystės ir kaip tikt susirinkas atskantis skaitlius, bus suszauktas mitingas ir gal mums pasiseks tokią draugystę sutverti. Kada bus wisas suradę, tsytk bus apgarsyta po laikraszčio, ir bus paduota naujos draugystės konstitucija ir jos wardas.

DRAUGYSTĖ.

Puiki istorijos pažintis.

Lenkizskame laikrasztj "Patriota", "litwinni": Stefanowicz ir Koreiwo smarkiai protestuoja priszis kalbą kunigo Żilinsko, kalbėtą laike atsiubuwsio szj metų S. L. Seimo; kunigas mat dryso peikti braci polakow (lenkai gal but broliais maskolij, kadangi paelna isz to paties slawizsko kelmo, broliais gi neprigulinczių prie slawų lietuwių buti jau ne gal). Toliaus protestuojantisako: "Žinome, kad Lietuwa buwo galinga iki 1475m., bet kad pasukni sutrakė ryzius su Lenkija, ir skriaudama ją, nužudė jos pagelbą ir todėl daug sawo žemių nužudė, pakol ant galo 1499m. priwersta buwo weli antru kartą su Lenkija susirizsti (žkd kad tasi pyszna chronologija?). Galima turėti wisokias nuomones, bet ne daleista remties ant mokslo, jeigu kas apie jį supratimo ne tur; istorija yra mokslas, todėl izs jos parodijos daryti ne galima.

Per deginę galą gawo.

"Saulė" paduoda, kad Scranton, Pa. lietuwių, Jonas Dubulis, rado sau galą. Po pėdei isz-ejo jis pas sawo draugą ir čia pasigėręs ējo namon, bet namų negalėjo atrasti, ateigulė i pole-ja ir čia jį ant rytojaus rado jau negywy. Dabulis atkako į Ameriką pirmą pereitų Welykų dieną. Lietuwj paliko paczią ir wieną waišk. Paėjo izs Su-walkų gub., Rudaminos parapi-jos, Wirbalo kaimo.

Nauja Lietuwiszka draugystė.

"Vienybė" paduoda, buk She-nandos, Pa. susitwėrė nauja lietuwiszka draugystė po wardu: "Laiswės Lietuwj". Israszymas kasztuoja tikt wieną doliarą. Numirus sanariui pati draugystė izsriks tam tikrus delegatus, kurie užims palaidojimu kuno. Parodų ir apwaiszcziojimų nedarys, ne nesizos ženklelių, už tikiėjimą nesiwaidys.

"Garsas", "Klaidų atitaisyme", sako: "raszdydami pirm kelių sanwaiczių apie lietuwiszkas mokslaines, pasiremami ant "Lietuwos" (kuri mat pamelawo?) ir kitų laikraszčių, pamintėjome, kad į Chicagos parapijing mola-lainę tapo partrauktos užmokytojas penkios lenkizskos minyszkos. Dabar dazinojome, kad minyszkų yra tenai ne penkios, bet keturios, izs kurių wiena aizrizs, likosios lietuwių (gal gimusios Lietuwj? Lenkai tokias "litwinkoms" wadina, nors ne moku lietuwiszkai)". Gaila labai, kad mes tokio jau klaidų atitaisymo patalpinti ne galime: kaslink "kaltiaus minyszkų, pataisomo jį ant keturių, kitos gi dalies pataisyti wisi ne galime.

Sloniai widurinėš Afrikos.

Wienas belgizskas mokslinczius izskaitė, buk widuriuose Afrikos, krasztuose prie ekwatoriaus, gywena izs wisi 7000000 slonių, taigi izspuola po wieną ant 10 hektarų (1 hektaras lygus beweki wienai desiatinai, arba 2 margams) 70 milijonų hektarų girių esanczių tuose krasztuose, kur žwėrys minta jaunomis medžių atžalomis, lapais ir waisiais. Wienas slonius duoda 10 swarų brangaus kau-lo, taigi izs wisi (brangus tik iliečių kaulai) bus 70 milijonų swarų. Widutini prekės swaro sloniaus iliečių yra \$1.50, taigi wertė wisų tuose krasztuose gywenanczių slonių iliečių bus \$100000000.

Naujas Pacztas.

"Lietuwos" redakcijoj yra dabar paczto stacija, kuri wadinasi Sub-Postal Station No. 60. Kiekwienas gali čia registruoti sawo gromatas arba gal čia gauti money orderius, siųsti juos į wisus Amerikos krasztus, teipogi kas turi izs kur gaut pingus, tegul siunczia ant szitos stacijos No. 60, o mes kiekvienam izsmokėsime, tokiu būdu uždezdysite laiką ir kasztus, nes nereiks wazinėti į didjį miesto pacztą ir nereiks wiestis liudinjktų, czionai galite ateiti kiekwienoj walandoj ir wisada gausite sawo pingus be mažiausio klapoto. Teipogi užpraszone sawo skaitytojų, kurie prisuncziolate prenumeratą už "Lietuvą", arba pinigų ant kunų ar kitokių daiktų, wisada raszkyte money orderius ant SUB-STATION No. 60, tai mes nereikalausime wazinėti į didjį pacztą, bet paimsime pinigų izs sawo kasos. Su guodone.

A. OLSZEWSKIS, Paczto Užweizėtojas.

924 33rd St., Sub-Sta. No. 60 CHICAGO, ILL.

Didelis Balius.

Chicagoj, 7 d. Lapkriczio, salėje po nr. 988-990 W. 19th str., kertė Leavitt, Liet. Republ. Klubas 10tos wardos laikys sawo pirmutinį balių, ant kurio užpraszo wisus lietuwiszkus klubus ir wisus kitus lietuwių ir lietu-wisų kuo skaitlingiausiai susirinkti, nes tai bus didžiausias ir gražiausias balius, grajys puikisia muzika. Balius prasidės pusiau 7tą walandą wakare. Į-ženga wyro su pana 25c.

Galima priwaziuoti prie pat salės durių kariau 18tos ul.

Užpraszo, KOMITETAS.

ISZ WISUR.

|| Berlyno universitetą liko si paskirtas naujas ekonomijos profesorius, Dr. Reinhold isz Wisbadeno. Sawo pirmoje lekcijoje profesorius nupeikė wisus, kurie socializma wadina wien meszlynų agitacija, kurią liepia su pagelba kariaunos suwaldyti. Tokia yra nuomonė trumpamacių egoistų. Socializmas reiszkia kową dwasios priesz dwasią. Darbinjakai kowoją už sawo laiswę, o kowa tokia sutinka su progresu ir ciwilizacija. Kalbą tą priėmė wisi su rankų plojimai. Isztikro, socializma ne kas kitas pagimdė, kaip kapitalistai: jų neteisinga eksploatacija dirbančių luomų turejo pagimdyti pasiprieszinimą eksploatacijai. Niekur kapitalizmas teip giliai szaknų ne įleido kaip Amerikoje: čia keli szimtai milijonierų waldo wisz krasztą, likusius 70 milijonų stengiasi pawersti į sawo wergus, jiems tarnauja ir newa žmonių balsais iszrinkti augszciausi urėdnikai, jie wien mynioja ant wisų labo iszduotos tiesos, tikt jų nuwarginti darbinjakai bando prieszintis, Tokiai surėdymas gal isztikro nupuldyti wisz krasztą, gal pagimdyti didelius kraujo praliejimus. Keno bus wiszus kowoję kopitalo su darbu, mums rodosi, nieks ne gal abejoti: milijonai darbinjų juk ne nusilenks priesz kelis szimtus kapitalistų, nors už juos užstotų ir waldžios.

|| 30 d. Rugsėjo, po wisz Japoniją siautė neiszpaskyrtai smarkios audros ir lytus, kurie padaro daug bėdies po wisz krasztą. Geležinkelio linija tarp Hodogaya ir Kambor likosi keliose wietose wandens pragraūta. Dalis iszkasto per kalną tunelio tarp Hodogaya ir Tutsuka sugriuvo ant bėgancio per jį taworinio trukio ir sudaužė penkis paskutinius wagonus. Miestas Akaoci yra wandens užlietas, twanas čia nunesz 7 namus, o daug jų pagadino, nunesz daugybę tiltų. Pagal rando apgarsytas žinias, Aiagi apskritį 40 wietų su 10000 namų yra wandens apsemtų; daug namų yra užlietų apskrizuose: Kaito, Kaasaw, Nokasima ir Hagwai, Radasas dabar turi maityti 60000 žmonių, kurių wisus turtus wanduo nunesz. Prigėrė ir daug žmonių. Bėdį wien ryžių laukuose, twanų padaryta, skaito ant 12 milijonų dolarių.

|| Laikė Sewastopolines karės, 1855 m., gabenant pinigų, prapulė skrynias su 70000 rubl. auksinių pinigų. Nužiūrėti likosi du kareiviai konwojuojanti auksą. Juos ir nusudijo į katagę (prie sunkių darbų). Laikė warymo į Siberiją, wienas isz nusudyty prisipažino sawo draugui ir pasakė, kur pinigai užkasti. Žinią apie užkastus pinigus tėwai mirdami pawesdawo waikams ir teip traukėsi iki dabar. Wienas isz palaikėjų tos žinios dabar atėjo pas Astrachanias krauczių Gurką ir apie wietą užkastų pinigų papasakojo, susitarė drauge, padawė gubernatoriui praszymą daleisti tų pinigų jieszkoti. Gubernatorius daleido ir jie isztikro urodyto wietoj rado wisus 70000 rublių auksiniais pinigais.

|| Atkakę į Christianiją norwegizkas žvejų laivas atgabeno žiną, kad netoli salos Burdoe, ant Sziarinių Ledinių jurių, jis patiko jurių wilnų neszojama orlaiw mokslineciaus Andrees, kurisai pradžioj Liepos mėnesio buwo iszlėkęs ant mokslišku tiri-nėjimų ant sziarinio žemės polius. Kapitonas Sverdrup rengiasi tuojau plaukti į tuos krasztus jieszkoti to orlaiwio, o gal ant neapgywentų tų krasztų salų pasisekė profesorių Andree iszplisti, arba gal but, kad jis su sawo draugais prigėrė.

Islandijos parlamentas nusprendė nutiesti ant jurių dugno telegrafo liniją nuo salų Feroer, taigi sujungti salą telegrafu su Europos kietžemiu, kadangi nuo salų Feroer yra jau telegrafas. Jurių dugnas, ant wisos tolumos, taigi ant 280 mylių, jau iszmatuotas. Widutin jurių giluma ant to kelio yra 300 sieksnių, tikt wienoj wietoj yra giluma 680 sieksnių, taigi netoli wienos anglizkos mylios.

|| Kaime Kuzneck, netoli Saratowo, rytinėj Maskolijoje, pasini-rė jauna moteriszke. Wyras paszaukė popą atlikti maldas priesz palaidojant. Laikė maldų, gulinti grabė moteriszke atgijo, pakilo isz grabo ir netikėtai apsikabino popui ant kaklo. Susirinkę giminės isz baimės iszbėgiojo; tuom tarpu atgijusi moteriszke pagimdė wai-ką. Moteriszke ir waikas dabar jau sweiki, bet isz baimės popo galwa pražilo.

|| Nuo katalikiszku misijonierų prancuziszko waldybose Kochinchinoj, Užgangesinė Indijose, 22 d. Spalių, siautė baimės taifunas, kurisai daugybę kaimų wisus iszgriowė. Prie ko praužio ir daug žmonių.

|| Bawarijos sostapilėj, mieste Muenchene, ką tikt pasibaigė terptautiszka kaczių paroda, ant kurios suwez 77 kates wisokių weislių. Isz swetimų krasztų atgabeno sawo kates parodyti wien Austrija.

|| Oriehowo—Wasiljewo, Wladimiro gub., medwilnės dirbtuwų darbinjakai pakėlė sztraiką, padegė dirbtuwų triobas sudegino geležinę kasą ir 50000 rublių popierinių pinigų.

|| Ant Halle-Kothbus geležinkelio linijos, netoli Leipgo, susimuszė pasażierinis trukis su bėgancia lokomotywa. Prie to 29 pasażieriai likosi sunkiai apkulti, o isz tų 6 yra apkulti mirtinai.

|| Iszpauijos sostapilėj, mieste Madride, pakėlė sztraiką žuonke-piai. Mieste negalima buwo niekur gaut duonos. Karės ministeris atsiantė duonkepius kareivius ir liepė jiems kepti duoną; militus perka pats miestas.

|| Berlyne smarkiai pradėjo siausti liga gripps arba influenza wadinama; tukstanciniai žmonių apsirgo.

Jaigu jautiesi nerweliu, imk wieną CASCAR ETB, o ligosjys taw. už 10 ir 20c.

Naujausi iszradimai.

Mieste Auklande, ant Naujos Zelandijos, darė dabar bandawones su nauju iszradimu paskirtu ant naikinimo prieszo laiwy laikės karės. Tasai iszradimas yra tai inžinieriaus Pirkinsio powandenini torpedų twirtinė. Pati twirtynė yra krante iszkasta, bet po wandeniu teip, kad joje esančių žmonių prieszas, nors ir žinotų, kurioje wietoje yra ta twirtynė, sawo kanuolių szuwiai negal užgauti, jie gi su elektrikos pagelba, iszleidę torpedas ant sudarkymo prieszų laiwy, gal juos teip kėrawyti, kad jos pro szalį nepraeis. Kur tokios twirtynės bus parengtos, nė joks prieszas ne dris su sawo laiweis prie kranto prisiartyti, kadangi isz twirtynės paleisti torpedai lengwai juos gal sudraskyti, laiwynės gi szuwiai pritaistos po wandeniu twirtynės pasiekti ne gal. Anglizska kariszka laiwynė rengiasi nuo Pirkinsio nupirkti tą iszradimą.

Mieste Portsmouth, Anglijoj, darė dabar bandawones su nauja prietaisa, apsaugojancia ugnagesius prie ugnies gesinimo nuo karsczio ir nuo dumų. Nuo karsczio kuną apsaugoja drabužiai isz asbesto, taigi isz teip wadinamų kasamų isz žemės linų, nuo dumų, taigi nuo užtrokszimo, apsaugoja tam tikra kepurė uždengianti ne tikt galwą, bet ir burną. Orą čia ne puezia nuolatai dudomis isz lauko, kadangi, toms pradegus, esantis ugnyje galėtu oro ne tekti ir užtroksztų, bet pacioj kepurėj yra prietaisa su sutirsztintu oru, kurio užtenka ant wienos walandos. Sūnaudotas oras žmogaus kwėpavimo pajiegos liekasi suwarytas paskui į apacių. Apisrėdę su asbestiniai drabužiais ir užsidėjęs minėtą kepurę, žmogus gal liuosai dirbti per tulų lauką lygiai karscziausioje liepsnoje, kaip ir tirszcziausiose dumuose.

|| Kapitonas brazilijaniszkos laiwynės, Boiteux, darė dabar bandawones nuiminėti fotografizkus paweiskus po wandeniu. Ant to reikia wien, idant butu užtektinai szwiesos ir kad wanduo negalėtų prisigriebti prie fotografizko aparato. Szwiesą duoda elektriszka lampa pritaisyta prie kepurės nusileidusio ant jurių

dugno, apsirėdžiusio su narų drabužiais žmogaus; fotografizskas gi aparatas įdėtas į stiklingę skrynę teip, kad prie jo wanduo ne prisigriebia, bet liuosai dasigau-na szwiesą. Jurių dugnas, wisoki jursz gywenanti sutwėrimai, kaip ir wisas, kas tikt wandenyj yra, ant 10 žingsnių nuo fotografizsko aparato wisai aiszkiai atsimusza. Tasai naujas iszradimas turi didelę wertę prie tiri-nėjimo jurių, wisokių jursz gywenančių sutwėrimų, teipogiliai karės, ant sujieszkiojimo prieszo padėty ant dugno torpedų, kadangi nuo „jo nieks nepasislėps, kas po wandenių yra.

|| Wokiszkas laikrasztis, „Deutsche Medizinische Wochenschrift“, paduoda, kad D-ras Eichhoff, wyriausias gydytojas Elberfeldo ligonbuozio, iszrado tikrą waisztą ant apsaugojimo nuo iszpuolimo plaukų, taigi nuo plikumo. Tokių waisztų rods daug teip laikraszczių apgarsinimuose, bet paprastai pats jų iszradėjai yra pliki; wartojant juos kitiems, plikės teipogi neapdelia plaukų, wisi tie apgarsinimai yra wien ant iszwiliojimo pinigų nuo lengwatikių. D-ro Eichhoffo waisztas likosi jo pramintas „Capoti“, dirba jį parwų dirbtuwė Fr. Bayero & Co. Elberfelde; jis yra isz toninos D-ras Eichhoff wartoja tą waisztą sumaiszytą su spiritu, su kuriom mažgoja galwą plikių kas rytą ir kas wakarą ir kaip sako, waisztas tasai tikrai saugoja plaukus nuo iszpuolimo.

|| Mieste Washingtone darė dabar tolesnes badawones su dinamitinės kanuolės Guthmanno. Pirmos bandawonės nepasisekė, dinamitas spuszėz kanuolę, bet Guthmann pasakoja, kad tas atsitiko wien per artillerijos oficerių kaltę, kurie prie dinamito pritaikė kitokią, o ne jo iszrastą padegimo prietaisą. Dabar darė bandawones tikt su mažesniems kanuolėms, kurias, wieton parako, užprowijo su dinamitu. Szuwiai mažų kanuolių neszė po 5 anglizskas mylias, taigi wieną musizkę. Szuwiai didelių kanuolių, žinoma, pasiekė daug toliaus.

Ponai Gin ir Leleux iszsidirbo sau patentą fabrikiniu budu dirbti tikrus rubinus. Rubiniai yra tai brangus raudoni akmenėliai, jeigu jie turi dailiai raudoną parwą, tai už deimantų brangesni. Paminėti ponai daro juos elektrizkame peciuje isz molio ir chromoxydo, kur waro paskui drėgną orą. Tokiu budu čia pasidaro didesni ir smulkesni rubinų kriztalai. Smulkiaus, kaip jau pirmiaus paminėjomė, galima sujungti ir isz daugelio mažų, padaryti wieną didelį. Budą sujungimo iszrado prancuzas Moisson.

|| Kubot & Dessler isz Berlyno iszrado naują, labai parankią ir pigią prietaisą ant dumų sudėginimo. Darytos wisur bandawonės iszdawė kuogeriausius waisius, wartojant tą prietaisą ne tikt kad dumai ne ruksta isz kamino, bet ir jų sudėginimas eina ant naudos, reikia mažiaus kuro. Wokiszka kariszka laiwynė rengiasi ant wisų laiwy pritaistyti naują dumų sudėginimui prietaisą.

Naudokites lietuliai!

Kas norito turėti gerus ir gražius sidabrinis szauksztus, peilius, wileleius ir szauksztukus ir wisokius daiktus prie stalo su gwarancija ant 40 metų, teipogi auksinių laikrodėlių, žiedų, epikų ir tt., atsiszaukite ant žemias padėto adres.

Apart to, fabrikas reikalauja wisur agentų, kurie galėtu rinkti orderius, kurie gali nors kiek anglizškai raszyti ir skaityti. Norėdami dasiznoti apie prekę, arba agentai, raszykite greit ant szio antraszo:

W. J. Petkon, 13 Emerson ave. Brockton, Mass.

„Lietuvos“ Agentas Chicagoje.

Karolis Wilkonis yra nauju „Lietuvos“ Agentu Chicagoje ir So. Chicagoje. Wisi galite jam mokėti pinigų už „Lietuvą“, mes už jį atsakome.

„LIETUVOS“ ISZDAWYSTE.

ELIZABETHPORT, N. J. Simonas Mack persikėlė iš no. 82 Band St. po nr. 2141 st Str., kas turi prie jo kokius reikalus, tegul dabar atsiszaukia po naują adres.

GEOGRAFIJA

ARBA

MOKSLAS APIE ŽEME.

II DALIS.

(Tas).

Krasztai Venezueliskų pakranczių kalnu. Rytinė atžala Kordiljerų nuo Kolumbijos užsisuka čia į rytus ir tęsiasi iszgilai Karaibiskų jurių pakranczių iki salai Trinidad. Seniai prie tos atžalos bėgo dar toliaus į szianrius kita paraleliskza atžala, bet ji likosi jurių wandenų užlieta, isz kurio didesnių iszkilimų užsiliko tikt iszmėtytos paraleliskzai su krantais salos. Tuose krasztuose yra daug karsztu wandens szaltinių, buwa tankus žemės drebejimai, kurie naikina kaimus ir miestus. Klimatas karsztai ir dregnas, kadangi sziaur rytiniai vėjai atgabena daug wandens garų, todėl žemė waisinga, auga didelės girios, klonyse augina kawą, kakao, cukrines lendres.

Toliaus į pietus bėga lygumos Lianosais wadinamos, apimanczios žemumą upės Orinoko. Krasztai tie turi lytus tikt laikė wasaros, laikė gi žiemos wiskas iszdziusta; laikė žiemos sausmezčio didelį driektį kaimanais wadinami, teposgi kirmėlės boja įsikasa į dumblią, užmėga kaip musų krasztų meszkos žiemos laikė ir laukia wasaros lytų, kurie užlietą neiszpaskyktus lygumų plotus. Krasztai tie apžėlę tarpia žole, ganosi čia pawirtusių į laukinius arklių ir galvijų bandos.

Upė Orinoko teka isz pietinio szono Guyanos iszkilimo; teka į wakarą, dalį sawo wandenų atsiiskyrusia Cassiquiare upe siunčia į Rio Negro, ipuolancia į Amazonką, pati gi plaukia toliaus, apskrieja Guyanos iszkilimą; įplaukdama į Atlantiką, Orinoko padaro gana didelę deltą. Upėmis keliavo pirmutiniai atkakę į Ameriką kolonistai į vidurius kietžemio; isz tų kelių pasinaudoja ir czia buviai indijonai. Upė Orinoko yra daug želvų, kurios deda kiauszičius ant esančių ant upės salų; gyventojai renka tuos kiauszičius ir dirba isz jų aliejų.

Venezuela. Krasztus Venezuelės kalnų ir Lianosų užima dabar republika Venezuela wadinama. Rubėžiai jos nuo sziaurių yra Karaibiskos jures, į rytus Guyana, į pietus Brazilija, į wakarą gi Kolumbija. Didziausi miestai yra klonyse kalnuotoj dalyj; krasztu sostapilė yra miestas Caracas, tankiai naikinamas smarkių žemės drebejimų; Valencia, prie azero to paties wardo; azeras tasai seniaus jungėsi su Orinoko; dabar gi, pasimazinus jame wandenims, jau nesijungia, wanduo jame surokas. Miestai gulinti toliaus nuo jurių jungiasi geležinkeliais su portais prie Karaibiskų jurių: Caracas jungiasi su portu La Guayra, Valencia gi — su Porto Cabello. Lianosų dalyj yra miestas Angostura ir Bolivar, ant Orinoko, isz čia gabena mėsą ir kitokių gyvulių augintojų produktus.

Guyanos iszkilimas turi karsztą ir drėgną klimatą, todėl kalnų szonai, ypacz gi arczius jurių pakranczių, yra didelėms girioms apžėlę; auga čia medžiai duodanti puikias ir brangias parvas; oras wienok ne sveikas, čia yra vieta, kur drugiai ir karsztligės niekada nesiliauja. Vidurio giriose gyvena indijonų likucizai ir pabėgę nuo plantatorių negrai, jurių gi pakrantėse europiečiai, kurie parengę plantacijas karsztų krasztų augmenijai, ant plantacijų dirba atgabenti čia chiniszki darbinjakai. Prie pakranczių yra žmonių nupilti damai ir iszkasinėti gilūs kanalai ant apsaugojimo krantų nuo jurių užlietimo. Guyana priguli sziaurien trims wiespatystėms:

1. Wakarinę ir tai didžiausią dalį užima Britiszka Guyana. Žymiausias miestas yra Demerara.
2. Vidurį užima Holandiska Guyana. Žymiausias miestas yra Paramaribo.
3. Rytinį dalį krasztą užima Prancuziszka Guyana. Isz wisų dalių, prancuziszkoji turi nesveikiausią klimatą; todėl prancuzai pawertė tą sawo kaloniją į nusikaltėlių koloniją, kur gabena didžiausius nusikaltėlius, teip sakant, ant prapulties, kadangi retai kuriam pasiseka ilgias iszbuti. Žemė labai waisinga, isz čia gabena į wisus krasztus daugiausiai raudonųjų pipirų; nuo to tai ir paeina priezodis: „iszvityti ką ten, kur pipirai auga“, isz kurių iszvytas retai sugrįžta. Žymiausias miestas tų prancuziszkoj valdyboj yra Cayenne.

Brazilija rubėžiuoja nuo sziaurių su Kolumbija, Venezuela, Guyanomis, Atlantiszkas oceanas plauja į ją nuo sziaurių ir rytų, į pietus yra republika Urugvaj, į wakarą Argentina, Paragvaj, Bolivija, Peru ir Ekvador. Sziaurinė Brazilijos dalį užima žemuma Selwasais wadinama, traukiasi į pietus nuo Atlantiko iki Kordiljerų, nuo kurių tekanti wandens ipuola į Amazonką. Rytiniai vėjai atgabena daug wandens garų, todėl oras čia dregnas, augmenys labai tarpus, girios tankios ir didelės; girios padaugina dregnumą ir mažina karsztą. Dėl daugybės girių tuos sziaurinius Brazilijos krasztus wadina selwasais (nuo silwa—giri). Giriose ant medžių apsiniviojusios rietenos (liana), kurios čia teip susipynusios, kad žmogus be

kirvio ir peilio ne gal į girią įeiti. Apaczioj po medžiais weisiasi daugybė vabalų, kirmėlių, balosė ir azernuose anga puiki viktoria regia, kurios lapai teip dideli plaukinėja ant wandens, kad net žmogų pakelia. Vienaitiniai tuose krasztuose keliai, kuriais žmogus gal keliauti yra upės. Brazilijos girios suteikia kaučuką.

Upė Amazonka yra wiena isz didžiausių mūsų žemės upių, daugiausiai turinti wandens, prasideda Kordiljerų kalnuose, 10 mylių nuo Didžiojo Oceano, bet užsisuka ir teka į rytus į Atlantiką, įplaudama pasidalina į dvi alkunes, isz kurių sziaurinė turi 12 mylių pločio. Nors Amazonka pasidalina į alkunes, bet ji ne daro deltos prie įpuolimo į oceaną; sala esanti jos įtakoj ne upės yra padirbta. Isz upių ipuolancia į Amazonką žymiausia yra isz kairės pusės Rio Negro (juoda upė) ir Madeira isz deszinės. Rio Negro, per Cassiquiare, jungiasi su Orinoko, Madeira gi lytų laikė jungiasi su sistema La Platos. Amazonka su jos sistemos upėmis palengwino portugalieciaus kolonizavojimą vidurių kietžemio. Amazonka yra gili, laiwei gali ją plaukti iki Kordiljerų.

Į Pietus nuo selwasų traukiasi Brazilijos iszkilimas. Pakrantės ir netoli jų bėgantį kalnai turi daug lytaus, apžėlę giriomis, oras čia nesveikas, tankiai pasirodo geltonasis drugys, jos wienok tirszcziaus apgyventos negu kiti krasztai. Yra čia didelės plantacijos cukrinių lendrių, medwilnės, tabako, kawos. Gyventojai Brazilijos yra tai portugaliszki kolonistai; pietinėj dalyj, kur oras ne teip karsztas, apie Porto Allegre, yra daug vokiečių kolonistų; yra čia diktai ir lenkų, bet jie labai varginga wada gyvenimą. Viduriai Brazilijos iszkilimo žolė apžėlę, girios yra tikt upių klonyse, iszkilimuose auga tikt krumai, girių nėra. Giriose gyvena likucizai indijonų botokudu, bet jie, pasidauginus baltveidžiams kolonistams, smarkiai pradėjo nykti; botokudai kanibaliai (žmogėdžiai); su jais walskiojai ir pabėgę nuo plantacijų negrai, buvę vergai; žolė apžėlę iszkilimų stepai apgyventi retai galvijų augytojų. Tirszcziaus apgyventi tikt tie viduriai Brazilijos krasztai, kur yra kastyinės aukso ir deimantų, kaip antai szetė Minas Geraes. Szetė Parana apie miestą Kuritybą, gyvena daug lenkų. Visas Brazilijos gyventojų skaitlius siekia 12 milijonų galvų. Brazilija iki neseniai buvo ciecorystė, bet dabar yra republika, kaip ir visos Amerikos wiespatystės; Brazilijoj monarchija ilgiausiai užsiliko. Krasztu sostapilė yra miestas Rio Janeiro, turintis su wirszum pusę milijono gyventojų, wienas isz gražiausių ir didžiausių miestų pietinės Amerikos. Portai Bahia ir Pernambuco turi po 150000 gyventojų. Iki neseniai isz Brazilijos gabendavo daugiausiai deimantų, bet dabar tame jau ją pralenkė pietini Afrika.

Republika Paragvaj, tarpe Brazilijos ir Argentinos. Užima ji pietinę dalį brazilijoniszko iszkilimo, terpučių Paranos ir Paragvajaus. Wiespatystę tą iki neseniai waldė kunigai, dabar gi ji tokia jau republika kaip ir kitos. Žemė čia waisinga. Isz Paragvajaus gabena daugiausiai teip wadinamą paragwaiszką arabą. Gyventojai, kurių čia yra 1½ milijono, susimaisz — iszpaujones ir portugalieciai, augina daug naminių gyvulių. Krasztu sostapilė yra miestas Asuncion.

Pampasai. Toliaus į pietus nuo Brazilijos traukiasi lygumos apžėlusios puikia žole, Pampasais wadinamos. Plotai tie užima upės La Platos žemumą; rubėžiai jos isz wakarų yra Kordiljerų kalnai, rytuose Brazilijos iszkilimas, į pietus Atlantiszkas oceanas. Apart vietinių gyvulių, kaip antai guanakų, negalczių lakioti pulkų amerikonizkų sztrausų, rea wadinamų, ganosi čia didelės bandos pawirtusių į laukinius jautzių, arklių, avių, kurių saugoja raiti piemens gauchos (iszstaria gaucos), paeinanti isz susimaiszmo iszpaujonių su indijonais; nėra gal ant swieto geresnių raitelių ir strielczių kaip gauchai.

Dėl nedatekliaus girių ir anglių, o pigumo arklių, miestai čia sujungti geležinkeliais, kurių trukius traukia arkliai. Seniaus isz čia gabendavo į kitus krasztus tikt skuras, lajų, wilną, sziaurien gi gabena tyczia suszaldytą mėsą net į Europą.

Ant Pampasų plotų yra dvi neprigulmingos republikos:

1. Argentina, turinti nuo pietų Patagoniją ir Atlantiszką oceaną, isz rytų, republikas: Urugvaj, Brazilija, Paragvaj, nuo sziaurių Bolivija, isz wakarų Chili. Isz miestų didžiausias yra Buenos Ayres, įtakoj upės La Platos, turintis 600000 gyventojų. Kalba wieszpataujanti yra iszpauizska, bet kolonistų yra isz wisokių tautų, yra čia gana ir lietuvų, tikt apie juos nieko ne girdėt, nežinia, kaip čia jiems sekasi; apart iszpaujonių ir indijonų yra čia daugiausiai italijonų ir vokieczių. Isz viso ta republika turi 1½ ir pusę milijono gyventojų.

2. Urugvaj, maža republika, gulinti tarpe Argentinos ir Brazilijos, nuo pietų turi Atlantiszką oceaną, Gyventojų turi vos pusę milijono. Žymiausias miestas yra Montevideo, turintis apie 250000 gyventojų, prie įtakos upės La Platos.

Pietinę pampasų dalį, Patagonijos parubėziuose, užima krasztai Gran Chaco wadinami, apgyventi nuoznių, neprigulmingų indijonų.

Isz upių tų krasztų reikia paminėti La Platą; prasideda ji Brazilijos iszkilimo kalnuose kaip Parana, netoli Atlantiko; isz deszinės pusės ipuola į ją Paragvaj, isz kairės gi pusės teka į ją Urugvaj. Ipuolai į Atlantiką.

Patagonija. Į pietus nuo Argentinos ir apskritai nuo krasztų pampasais wadinamų, traukiasi akmeningas, ne waisingas krasztas Patagonija wadinamas, gana augstai iszkilęs, isz wakarų tęsiasi Kordiljerų kalnai, isz kurių teka paraleliskzai wiena nuo kitos gana gilių upės, kaip antai: Rio Negro, Chapul, St. Cruz ipuolanczių į didesnius Atlantiko iszgauzimus. Už tos yra tai vienaitiniai keliai vedanti nuo Atlantiko prie Kordiljerų kalnų. Argentina laiko Patagoniją už sawo sawatį, bet isztikro ji jos niekada ne užėmė. Patagonija yra neprigulmingų indijonų tehuelczu apgyventa; ta indijonų giminė pagarsėjusi sawo dideliu ugiu; tehuelczus laiko už augaločiausius isz wisų mūsų žemės gyventojų: jie medziotojai, laukų apdirbimu ne užsiima, ne turi nė kaimų, nė miestų, bet traukia isz wietos į wietą medziotami ant guanakų ir ant reu; kaip kada prisigriebia per rubėžių į Argentiną ir paweržia parubėžių gyventojams jų gyvulių bandas.

Salos. Į pietus nuo Patagonijos, nuo kietžemio atidalytos Magellano pertaka, yra salos Ugninės Zemes (Terra del Fuego). Wardą tokį toms saloms jų atradėjai dawė todėl, kad gyventojai, traukdami isz wietos į wietą, neszoja deganczius nedėgulus, kadangi prie drėgnų tų salų oro, neturint nė skiltuvų, nė brieziukų, ugnį padaryti labai sunku. Gyventojai tų salų petczersai minta isz tvejojimo, laukų ne apdirba.

(Toliaus bus)

